

Kritik av bankunionens fortsatta steg - Sverige måste få tillbaka självbestämmanderätten över arbetsrätten – ILO:s nya jobbrapport: ohållbar utveckling för ungdomarna

1. Kritik av bankunionens fortsatta steg

1.1 Inledning

Den 12 september 2012 lade EU-kommissionen fram förslag till banktillsyn, Rådets förordning 2012/042 (CNS) ”om tilldelning av särskilda uppgifter till Europeiska centralbanken i fråga om politiken för tillsyn av kreditinstitut.” I medlemsinformation 2012-12-06 : Nej till bankunionen !, som finns på vår hemsida www.nejtilleu.eu/botkyrka , har bankunionen utförligt behandlats och kritiserats för överstatligheten, förmynderiet och det gemensamma ansvarstagandet i EU för bankerna och insättningarna i dem som drabbar skattebetalarna i alla deltagande EU-länder för andras skulder.

I medlemsinformation 2013-10-24 : ”Kritik av bankunionen. Hjälpporganisationer varnar för EU-politik som skapar fattigdom”, som finns på vår hemsida, behandlades frågan om EU:s institutioner och om EU överhuvudtaget har befogenheter att bestämma över medlemsländernas banker i kris. Genomgången av Lissabonfördragets bestämmelser visade, att Europeiska centralbanken utöver banktillsyn inte har tilldelats några särskilda befogenheter att bestämma över krisande banker eller om utverkande av gemensamma insättningsgarantier. EU-kommissionen, som skulle enligt förslaget få den yttersta beslutanderätten över om en bank i kris ska läggas ner eller räddas, har inte heller några sådana särskilda befogenheter enligt Lissabonfördraget. Varken på de områden som unionen har exklusiv befogenhet eller delad befogenhet med medlemsländerna finns befogenheter för unionen att bestämma över medlemsländernas banker i kris. Varje befogenhet som inte tilldelats unionen i fördragen ska tillhöra medlemsländerna. Unionen och dess institutioner ska *endast* handla inom ramen för de befogenheter som de tilldelats av medlemsländerna i fördragen. Tysklands finansminister Wolfgang Schäuble hade rätt att EU-kommissionens förslag står i strid med EU:s fördrag och kräver fördragsändringar.

Institutionerna, t ex Europeiska rådet (EU:s stats- och regeringschefer i sammanträde), rådet av ministrar, EU-kommissionen och Europeiska centralbanken ska alltså inte avvika från fördragen och tillskapa sig nya befogenheter, utsträcka överstatligheten. Den tidigare ”nödhelpsfonden” EFSF och ECB:s stödköp av riskfyllda statsobligationer från eurokrisländer är exempel på hur EU konstitutionellt sparat ur och förlorat sin legitimitet.

Efter finansministrarnas möte den 12 september förra året fortsatte överläggningarna om bankunionen med finansministrarna i rådet (ekofinrådet) den 10 december och den 18 december nåddes en uppgörelse. Nu hade fördragen helt fallit i glömska.

I SvD Näringsliv (Direkt), digitalt, 19/12 -13 återges grunddragen i uppgörelsen om hur krisande banker ska räddas eller avvecklas inom bankunionen. Detta steg 2 avses att träda i kraft i januari 2015. ”Vidare ska ekofinrådet nu inleda förhandlingar med Europaparlamentet, som på tisdagen antog en mer europeisk version av avvecklingsmekanismen, med mindre inflytande för EU-länderna.”

1.2 Den komplicerade beslutsprocessen

Beslutsfattandet när en bank ska räddas eller avvecklas blir mycket komplicerat, vilket är en svårighet med tanke på den korta tid som står till förfogande, ofta bara en helg. ”I beslutsprocessen är det ECB som först bestämmer, i sin egenskap av bankunionens banktillsynsmyndighet, att en bank inte längre är livskraftig. Därefter ska en annan instans fatta beslut om avveckling (eller rekonstruktion) av banken. Kommissionen hade föreslagit sig själv som den EU-institution som fattar det avgörande avvecklingsbeslutet efter en rekommendation från en ny avvecklingsstyrelse – den europeiska bankakuten.

Men Tyskland motsatte sig detta och ville att medlemsländerna ska ha ett ord med i laget. Därför enades finansministrarna nu om att de själva i ekofinrådet ska fatta det avgörande beslutet. (EU-länder som inte deltar i bankunionen har då inte rösträtt.) Kommissionens roll i beslutsprocessen inskränks till att vara ett filter mellan avvecklingsstyrelsen, och ekofin, ett filter som kan föreslå ett tillägg till styrelsens rekommendation.

Om varken kommissionen eller ekofinrådet har några synpunkter kan en rekommendation från styrelsen träda i kraft inom 24 timmar. Beslut av styrelsen om rekommendationer av räddningsåtgärder fattas av den verkställande styrelsen – fem permanenta ledamöter plus representanter från avvecklingsmyndigheten i länder där den aktuella banken har verksamhet (hemland och värdländer för dotterbolag).

Men när betydande summor behövs från den nya avvecklingsfonden fattas beslut om rekommendationer av plenarstyrelsen – de fem permanenta ledamöterna plus samtliga representanter från alla nationella avvecklingsmyndigheter i bankunionen.

Dessa betydande summor definieras som likviditetsstöd som överstiger 20 procent av fondens kapital, eller rekapitaliseringar som överstiger 10 procent av fonden, eller alla beslut efter att 5 miljarder euro från fonden har använts under ett kalenderår. Då fattas beslutet med två tredjedelars majoritet och med länder som har bidragit med över 50 procent av bidragen till **fonden**.

Tyskland har oroat sig för att få betala för ett stort antal bankräddningar runt om i Europa. Därför ger konstruktionen nu Tyskland stort inflytande över när gemensamma pengar ska användas. Likt bankunionens banktillsyn delas bankerna upp i stora och små. Den europeiska avvecklingsstyrelsen blir direkt ansvarig för förebyggande planering och avveckling av de 260 största, gränsöverskridande bankerna.

De nationella avvecklingsmyndigheterna blir ansvariga för resten av de 6000 bankerna i euroområdet. Dock är styrelsen alltid ansvarig om en bankräddning kräver tillgång till avvecklingsfonden.”

En ny byråkrati byggs alltså upp. Avgifterna till fonden erläggs av deltagande länders banker, men i slutändan får bankkunderna stå för notan när kostnaderna övervältras. Det är alltså inte gratis att delta i bankunionen. Som kommer att framgå nedan riskerar också skattebetalarna hos deltagande stater att få skjuta till skattepengar, eftersom fonden är otillräcklig.

1.3 Stöd- och avvecklingsfonden

Rådet av finansministrar beslöt på natten till torsdagen 19 december 2013 att bygga upp en

gemensam fond ”under tio år till totalt 55 miljarder euro. Pengar samlas in genom avgifter från banker, en tiondel per år.

Till en början skapar dock medlemsländerna nationella avdelningar av fonden som successivt mutualiseras. Eftersom bankerna avgiftsbeläggs nationellt så krävde Tyskland – och fick igenom – att fondens juridiska grund ska bli ett mellanstatligt avtal. En EU-avgift skulle stå på osäker mark, ansåg Tyskland.”

Alltså fondavgifterna bestäms i ett mellanstatligt avtal utanför EU, medan bestämmandet över bankerna i kris, bankfondens användning och röstreglerna utövas ytterst av en EU-institution, ekofinrådet, som inte tilldelats dessa befogenheter av medlemsländerna i fördragen, vilket är oegentligt. Europeiska rådet har inte heller rätt att tillskapa nya befogenheter.

”Euroländerna enades om ett skyddsnät (backstops) om avvecklingsfondens resurser inte skulle vara tillräckligt under den tioåriga uppbyggnadsfasen. I vga ordalag beskrevs hur fonden då ska kunna låna från nationella medel eller från euroländernas räddningsfond ESM. (För ESM måste normala procedurer följas, alltså med vidhängande villkor för låntagaren.)” SvD Näringsliv(Direkt), 19/12 -13

Bankfondens efter tio år tillförda 55 miljarder euro , som motsvarar ca 500 miljarder kronor, räcker inte långt vid en finanskris, vilket två forskare visat i en färsk undersökning som redovisas nedan. Se artikeln ”Europas banker behöver biljoner”, 17/1 2014, på www.europaportalen.se .

1.4 Europeiska banker behöver biljoner – bankstödfonden räcker inte

”**Under året genomför** Europeiska centralbanken, ECB, en översyn av 128 storbanker i medlemsländerna. Det är i samband med detta som de två ekonomerna /Viral Acharya och Sascha Steffen/ undersökt de 109 bankerna vars uppgifter de fick tillgång till. Om de 19 banker som inte delade med sig av sina uppgifter räknats med skulle behovet bli ännu högre.” Resultaten är alarmerande.

”Än är den ekonomiska krisen inte över. I en färsk undersökning har två forskare räknat fram att bankerna i euroländerna har ett kapitalunderskott på motsvarande 4,5 till 6,8 biljoner kronor. ... Vid en global finanskris som varade i ett halvår skulle euroländernas banker behöva drygt 5 biljoner kronor för att inte gå omkull. Värst skulle en sådan kris slå mot Cypern och Frankrike där bankerna skulle behöva drygt tolv procent av ländernas bruttonationalprodukt.”

Medlemsländernas bankfond på 500 miljarder kronor *efter tio år* räcker inte långt. Att deltagande stater, d v s skattebetalarna ytterst får ta ett gemensamt ansvar för missköta banker och betala notan är en risk som inte har blivit mindre.

”Forskarna oroar sig för att de euroländer som har de mest kritiska bankerna kommer att påverka ECB:s översyn.”

” Det ställer den svåra frågan huruvida /ECB:s översyn/ slutligen kommer att leva upp till förväntningarna och återställa förtroendet och trovärdigheten för ECB som gemensam övervakningsmyndighet', skriver Viral Acharya och Sascha Steffen.”

Det hör till saken, att EU:s tidigare riskbedömningar av bankerna och kvaliteten på tillgångarna samt stresstesterna har varit undermåliga. Friskförklarade banker har inte långt efter varit på fallrepet.

1.5 Bankunionen – Ekofinrådet – Europeiska rådet – slutsatser

Sedan EU:s finansministrar på natten till torsdagen den 19 december kommit överens om SRM, den s k rekonstruktionsmekanismen (bankunionens stöd- och avvecklingsfunktion som redogjorts för ovan) uppmanade Europeiska rådet vid mötet 19-20 december ”lagstiftarna att anta den gemensamma rekonstruktionsmekanismen före denna valperiods utgång.”

Efter mötet uttalade sig statsministern följande enligt regeringens hemsida www.regeringen.se :

” - Sverige avser att ta ställning när alla delar av bankunionen är på plats, säger Fredrik Reinfeldt.

Enligt statsministern är det viktigt att de icke-euroländer som väljer att stå utanför inte diskrimineras.”

Bankunionens stöd- och avvecklingsfunktion är så komplicerad att den inte kan framstå som annat än ineffektiv. Vid ett svenskt deltagande kommer svenska bankkunder att få bidra till notan för andra länders banker i kris genom övervältrade kostnader för avgifter till bankstödsfonden och i slutändan riskerar skattebetalarna i Sverige att få träda in med finansiering, då fonden är otillräcklig. Sverige har redan under den s k 90-tals krisen visat sig vara bättre på att hantera misskötta banker. Lokal kännedom och korta beslutsvägar är också klara fördelar. Under hela eurokrisen har EU däremot hela tiden satt bankernas intressen framför skattebetalarnas. Politikerna har inte mandat att låta skattebetalarna finansiera rekapitalisering av utländska banker i kris, vilket ett deltagande i bankunionen med stor risk innebär. Säg Nej till bankunionen !

2. Sverige måste få tillbaka självbestämmanderätten över arbetsrätten

I en kolumn i Dagens Nyheter den 18 december 2013 propagerar professor Lars Calmfors för Lavaldomens utfall under rubriken ”Tillåt låglönekonkurrens” : ... ”Vid första anblicken kan det verka självklart att samma avtal ska gälla för 'alla som jobbar i Sverige' oberoende av 'från vilket land arbetsgivaren kommer eller var arbetsgivaren är registrerad'. Men vi närmare eftertanke är detta inte alls självklart. Tvärtom talar mycket för att man bör anlägga ett internationellt handelsperspektiv och inte ett arbetsmarknadsperspektiv.

Det är allmänt accepterat - även av facket – att frihandel av varor gynnar alla länder därför att det ger dem möjligheter att specialisera sig på den produktion där de är mest effektiva.” ... ”Att låglönekonkurrens kan slå ut arbeten för svenskar i bygg- eller transportsektorerna är inte konstigare än att svenska jobb tidigare försvann i textilindustrin.”

Men det finns en fundamental skillnad mellan handeln av varor och tillhandahållandet av tjänster. I det ena fallet handlar det om ting och i det andra om människor, löntagare, som har mänskliga fri- och rättigheter och allmän *och lika* rösträtt, som drevs fram av fackföreningsrörelsen för att bli ändra arbetsförhållandena. Föreningsfrihet för både arbetsgivare och arbetstagare var inte självklar. Fackföreningar hindrades genom lagstiftning och avskedanden och trakasserier av fackligt aktiva, vilket fortfarande pågår i många delar av världen. Konflikträtten undertrycks. På många håll betalas löner som det knappt går att leva på och arbetsförhållandena är livsfarliga.

Löntagarna har familjer med barn och vill ha del i produktivitetsutvecklingen som skapas och inte vara underordnad en ”järnhård lönelag”. Tillvaratas löntagarnas intressen gynnas också en teknisk utveckling i ett dynamiskt perspektiv. I en globaliserad värld beslöt riksdagen att utvidga den fria förhandlingsrätten och konflikträtten till att gälla hela den svenska arbetsmarknaden genom ”Lex Britannia”. Se medlemsinformation 2013-12-05 : ”EU-dokument mörkas efter riksdagsbeslut. Efter

Lavaldomen: Hur ska Sverige få tillbaka självbestämmanderätten över arbetsrätten.” Det var ett demokratiskt beslut som syftade till att undvika lönedumpning, låglönekonkurrens. Principen om lika lön för lika arbete hävdades. Företag som betalar svenska kollektivavtalslöner försattes inte i en sämre konkurrenssituation än tillkommande utländska företag när svenska kollektivavtal kunde hävdas. Innebörden var att företagen skulle konkurrera på annat sätt. Den allmänna uppfattningen att Sverige inte ska konkurrera på världsmarknaden med låga löner utan med teknisk utveckling, kvalitet, yrkesskicklighet och kompetensutveckling innebär större krav på utbildningen, men också bättre förutsättningar för en säkrad välfärd för gemene man i framtiden.

Lars Calmfors säger i kolumnen: ”Detta betyder inte att detta slags låglönekonkurrens nödvändighetsvis är önskvärd. Man kan förstås ha den rena *värderingen* att även de som arbetar tillfälligt i Sverige på uppdrag av ett utländskt företag ska ha svenska avtalsvillkor. Men man bör inse att då uteblir en stor del av de handelsvinster som annars skulle uppkomma för både oss och andra.”

Men somliga drabbas direkt av låglönekonkurrensen genom jobbförluster i en ekonomi som är långt ifrån full sysselsättning och många är i farozonen välfärdsmissigt sett genom trycket nedåt på lönerna. Medan vissa uppstår handelsvinster av låglönekonkurrensen drabbas andra, svenska företag och arbetstagare av jobbförlusterna. Det är alltså inte bara fråga om handelsvinster. Hur man ser på detta är en fråga om värderingar.

Calmfors är tydlig: ”Min ståndpunkt är att vi bör tillåta utländska företag att utföra uppdrag här med tillfällig utstationerad arbetskraft som betalas med lägre löner än de svenska.”

Det finns olika meningar om arbetsrätten och fram till Lavaldomen den 18 december 2007 hade Sverige hel nationell självbestämmanderätt över arbetsrätten. Genom riksdagsbeslut bestämde svenska folket arbetsrättens innehåll. Problemet med Lavaldomen är, att EU-domstolen upphävde den svenska demokratin. ”Lex Britannia” (dåvarande 25a §, 31a § och 42 § tredje stycket MBL), som medgav undanträngande av sämre utländska kollektivavtal och på så sätt undvikande av lönedumpning, ogiltigförklarades av EU-domstolen. EU-rätten, till vilken rättsfallen hör, är en tvångströja på friheten i Sverige. Oavsett vad majoriteten i Sverige tycker, gäller EU-domstolens dom – och Lars Calmfors ståndpunkt - om låglönekonkurrens.

I medlemsinformation 2013-12-05 : ”EU-dokument mörkas efter riksdagsbeslut. Efter Lavaldomen: Hur ska Sverige få tillbaka självbestämmanderätten över arbetsrätten” diskuteras just vägar att återfå denna nationella självbestämmanderätt: **socialt protokoll** som en integrerad del av fördraget godkänt av samtliga medlemsländer – orealistiskt under överskådlig tid, **undantag för svensk arbetsrätt i ett särskilt protokoll** godkänt av samtliga medlemsländer i samband med en fördragsändring – lättare att genomföra men tar tid, och **en återgång till hel nationell självbestämmanderätt** kräver en ny samarbetsform med EU, att EU-medlemskapet upphör och att Sverige ingår ett frihandelsavtal med EU, så att svenska företag kan fortsätta handeln som vanligt. Schweiz har ett sådant frihandelsavtal. Ett först steg är en ny folkomröstning om EU-medlemskapet. Det är en lång process som tål att tänka på.

3. ILO:s nya jobbrapport från januari 2014 – ohållbar utveckling för ungdomarna

FN:s internationella arbetsorganisation ILO lämnade måndagen 20 januari sin nya globala jobbrapport som återgavs i Svenska Dagbladet av Gunilla von Hall.

”**Internationella arbetsorganisationens globala** jobbrapport, som släpptes på måndagen, lär få många att dra en djup suck. Är det inte över än? Alla tecknen på återhämtning av världsekonomin

och finansmarknaderna har just fått framtidshoppet att åter spira. Och så kommer detta: den svaga återhämtningen misslyckas ge resultat på arbetsmarknaderna.”

Värst är det med ungdomsarbetslösheten. ”Mest baskar det utför i Europa där ungdomsarbetslösheten exploderat sedan 2007, och nu uppgår till mer än 22 procent. En femtedel av alla arbetsföra ungdomar i EU saknar alltså jobb. En tragisk hög siffra på en välutvecklad kontinent.

Det är nästan svårt att ta in siffrorna på antalet arbetslösa ungdomar in Europas just nu mest tungrodda länder: 55 procent i Grekland, 52 procent i Spanien och 40 procent i Italien. Ett drama av epidemiska proportioner, som ILO-chefen Guy Ryder uttrycker saken.

Det är också djupt bekymrande att alltfler ungdomar helt enkelt ger upp. De slutar att söka jobb, de går inga utbildningar, de deltar inte i någon yrkesträning. Denna uppgivna och pessimistiska grupp (kallad NEET) ökar i nästan alla länder i världen. I Irland och Spanien har NEET-gruppen ökat med 9,4 resp 8,7 procent sedan 2007. I Spanien är nu 25 procent av alla ungdomar mellan 15 och 29 år helt utanför arbetsmarknaden och utbildningsväsendet på detta sätt; I Italien är siffran 24 procent. Det bäddar för en förlorad generation.

Tidigare kända orsaker biter sig fast. Tillväxten kommer inte igång då det råder envist brist på efterfrågan. Det beror i sin tur på regeringars åtstramningspaket för att få ordning på statsbudgetar och oroliga bankers försiktiga utlåning, enligt ILO.” SvD Näringsliv, digitalt, 21/1 -14

Eurokrisen med de samtidiga åtstramningarna för att uppfylla stabilitetspaktens krav slår hårt på efterfrågan, tillväxten och jobben. ILO:s uppgifter stämmer verkligen till eftertanke. Utvecklingen för ungdomarna är ohållbar.

Kaj Lidén
ordf, Folkrörelsen Nej till EU – Botkyrka
www.nejtilleu.se/botkyrka